

Navigarea prin legislația relevantă

Mesaje cheie:

- În majoritatea cazurilor, copierea/lipirea bunelor practici străine nu este aplicabilă
- Cercetați și aliniați-vă la legislația locală
- Acordați atenție legilor care reglementează:
 - o Forma juridică și contabilitatea
 - o Amenajarea teritoriului și construcțiile
 - o Achizițiile publice
 - o Producția, distribuția și consumul de energie
 - o Finanțare colectivă (crowdfunding)
- Multe soluții de reglementare necesare nu există adesea - Nu toate legislațiile naționale ale Comunității Energetice susțin cu adevărat acțiunile inițiate de cetățeni.
- Cu toate acestea, respectați întotdeauna legea și, dacă este necesar, pledați pentru modificarea politicilor și a legislației
- Rămâneți informat, revizuiți și actualizați periodic conformitatea
- Solicitați sfatul unui specialist

Studii de caz:

Cazul Cooperativa Energetică Apsyrtides

Acesta este un subiect foarte specific, dificil de prezentat folosind un exemplu practic relevant pentru fiecare țară din regiunea Dunării. Fiecare țară are propriul cadru de reglementare specific și, deși unele soluții pot părea similare, există o probabilitate mare ca acestea să difere în detalii. Cazul Cooperativei energetice Apsyrtides este descris mai jos. Cu toate acestea, copierea soluțiilor din alte țări rareori funcționează. În schimb, trebuie să:

- Analizați modelul juridic al unui studiu de caz particular
- Identificați cadrele juridice echivalente din țara dumneavoastră
- Adaptați strategiile pentru a se potrivi reglementărilor naționale

Materiale curs de bază

Mesaje cheie:

Pentru comunitățile energetice, înțelegerea reglementărilor naționale este esențială atunci când se demarează un proiect. Cadrele juridice variază de la o țară la alta, iar inițiativele energetice sunt adesea supuse mai multor legi. În unele cazuri, reglementările pot să nu permită sau să interzică în mod explicit anumite activități, creând oportunități pentru inovare, dar necesitând și o abordare juridică atentă.

Țările din regiunea Dunării se află în stadii diferite de dezvoltare a reglementărilor, cu norme diferite pentru aceleași aspecte. Această sesiune oferă îndrumări esențiale, utilizând exemple reale pentru a evidenția legislația cheie și considerentele de reglementare pentru comunitățile energetice.

Clarificarea termenului „Comunitate Energetică”

Termenul „comunitate energetică” este adesea utilizat în sens larg, dar are și semnificații juridice specifice în legislația UE.

Termenii „Inițiativa comunității energetice”, „Comunitatea energetică cetățenească (CEC)”, „Comunitatea energiei regenerabile (REC)” și „Autoconsum colectiv” sunt corelați, dar diferă în ceea ce privește domeniul de aplicare juridic, operațional și geografic, în special în cadrul politicilor de tranziție energetică ale Uniunii Europene.

Deoarece, în majoritatea cazurilor, se înțelege ca un grup de părți interesate care promovează o inițiativă energetică de jos în sus, este foarte important să se definească clar, de la caz la caz, ce se înțelege prin termenul „comunitate energetică”, în special atunci când se prezintă un proiect publicului.

Există cel puțin **patru tipuri diferite de „energie comunitară”**.

Acestea diferă în ceea ce privește domeniul de aplicare juridic, operațional și geografic.

1. **Inițiativa comunității energetice** – Un termen general pentru orice proiect energetic condus de cetățeni, care nu este neapărat legat de cadrul juridic al UE pentru comunitățile energetice. De exemplu, aceasta ar putea fi o organizație non-profit înființată de un grup comunitar pentru a sprijini membrii comunității sale cu măsuri de eficiență energetică sau o cooperativă de mobilitate electrică care oferă membrilor săi soluții de mobilitate electrică.
2. **Comunitatea energetică cetățenească (CEC)** – Axată pe responsabilizarea consumatorilor, cu flexibilitate în ceea ce privește sursele de energie și activitățile. Membrii nu sunt obligați să se afle în apropierea locurilor de producere a energiei, ceea ce permite o implicare geografică mai largă.
3. **Comunitatea de energie regenerabilă (REC)** – Centrată pe producția și consumul local de energie regenerabilă, cu restricții geografice. Aceste comunități sunt situate în vecinătatea surselor de energie regenerabilă pe care le dețin sau le dezvoltă, cum ar fi proiectele solare sau eoliene.
4. **Autoconsum colectiv** – Un model specific în care membrii împărtășesc energia la nivel local, adesea în cadrul unei clădiri sau al unei micro-rețele. Energia este produsă și distribuită în cadrul unei rețele private (sau semi-private), adesea utilizând energie solară fotovoltaică, cu rețeaua publică ca rezervă. Nu toate proiectele energetice comunitare se încadrează perfect în aceste categorii, iar cerințele legale diferă în interiorul și între țări.

Statutul REC/CEC – merită?

Deși statutul REC/CEC pare atractiv, acesta nu este automat mai bun decât o entitate juridică obișnuită pentru o inițiativă energetică comunitară.

Începând cu **avantajele**:

- Statutul REC/CEC înseamnă că nu suntem doar o cooperativă oarecare, ci o comunitate energetică recunoscută în legislația UE și națională.
- Acest lucru ne poate oferi drepturi mai clare de a partaja energia electrică între mai multe clădiri/contoare și este adesea necesar sau recompensat în cadrul granturilor și licitațiilor publice.
- De asemenea, ne întărește legitimitatea atunci când abordăm municipalitățile și operatorii de distribuție cu idei de proiecte.

Dezavantaje:

- Dar statutul are un preț: mai multă muncă juridică, statute și raportări continue pentru a demonstra că îndeplinim criteriile.
- Trebuie să respectăm reguli stricte privind controlul local, participarea membrilor, cine se poate alătura, cât pot investi
- Toate acestea adaugă sarcini administrative și reduc flexibilitatea în comparație cu o cooperativă „simplă”.

Este important de menționat că nu există avantaje dacă legislația națională nu leagă încă beneficii puternice de statutul REC/CEC și nu susține în mod real dezvoltarea acestora, ceea ce este cazul în multe țări din regiunea Dunării.

Un instrument util <https://www.rescoop.eu/policy/transposition-tracker>

Fiecare comunitate energetică trebuie să respecte cerințele legale în următoarele domenii esențiale:

1. **Forme juridice de organizare** – Alegerea structurii juridice adecvate (de exemplu, cooperativă, asociație, societate) și asigurarea conformității cu reglementările contabile și fiscale. Dar acesta este doar unul dintre domeniile cerințelor legale! O comunitate energetică trebuie, de obicei, să ia în considerare și următoarele aspecte:
2. **Amenajarea teritoriului și construcții** – Înțelegerea legilor privind utilizarea terenurilor, a reglementărilor de zonare și a autorizațiilor de construcție pentru infrastructura energetică.

3. Achiziții publice – Gestionarea proceselor de achiziții publice în cazul în care sunt implicate fonduri publice sau parteneriate.

4. Reglementări în domeniul energiei – Respectarea legilor privind producția, distribuția, stocarea, partajarea și consumul de energie.

5. Finanțare – Navigarea prin reglementările privind strângerea de fonduri de la cetățeni și asigurarea investițiilor (finanțare participativă)

Folosind un exemplu real, vom prezenta în continuare pașii cheie, autorizațiile și documentele necesare în mod obișnuit pentru dezvoltarea unei centrale solare. Deoarece legile și autoritățile specifice variază de la o țară la alta, o listă de verificare cu pașii principali și o listă de autorizații și documente vă vor ajuta să navigați prin acest proces.

Adaptarea celor mai bune practici, nu copierea

Copierea soluțiilor din alte țări rareori funcționează. În schimb, trebuie să:

- Analizați modelul juridic utilizat în studiul de caz relevant
- Identificați cadrele juridice echivalente din țara dumneavoastră
- Adaptați strategiile pentru a se potrivi reglementărilor naționale

Prin înțelegerea acestor aspecte juridice cheie, comunitățile energetice pot depăși provocările de reglementare și pot dezvolta cu succes proiecte energetice durabile, conduse de cetățeni.

Ar trebui să integrăm exemple locale mai concrete, astfel încât participanții să poată relaționa mai ușor și să înțeleagă mai bine ce este posibil în propriul context. Un bun punct de plecare este harta rețelei REScoop EU, unde sunt enumerate cooperativele energetice locale și profilurile lor de bază, disponibilă la [REScoop](#), precum și Repozitoriul comunităților energetice al Comisiei Europene, care oferă informații la nivel de țară, studii de caz și contextul juridic, disponibil la [Repozitoriul comunităților energetice](#). De acolo putem selecta câteva comunități relevante și descrie pe scurt parcursul lor în navigarea legislației naționale.

Exemple/ Studii de caz

Cum a reușit cooperativa energetică „Apsyrtides” să se descurce în legislația complexă a Croației

Cooperativa energetică Apsyrtides din arhipelagul Cres-Lošinj din Croația a dezvoltat o centrală solară terestră de 500 kW, demonstrând provocările pe care le presupune navigarea în legislația națională complexă.

1. De la inițiativă privată la comunitate energetică

Proiectul a început acum 15 ani, când un cuplu a dorit să construiască o centrală solară pe terenul lor. Aceștia au modificat cu succes planurile spațiale locale pentru a permite realizarea proiectului și pentru a obține autorizațiile de construire. Procesul de achiziție a început ca un proiect de familie, dar în curând au realizat că proiectul era prea ambițios pentru a fi realizat individual. În 2019, au contactat Agenția de Dezvoltare a Insulei, care promova deja energia comunitară.

2. Alegerea formei juridice adecvate

Între 2019 și 2021, o echipă coordonată de Agenția pentru Dezvoltarea Insulelor a analizat legislația croată și a constatat că, în ciuda transpunerii directivelor UE privind comunitățile energetice cetățenești (CEC) și comunitățile de energie regenerabilă (REC), legislația croată nu susținea punerea lor în practică. În schimb, au format o cooperativă, deoarece cadrul național permitea doar asocieri pentru comunități energetice, ceea ce nu era o structură juridică viabilă pentru obiectivele lor.

3. Înființarea cooperativei

Pentru a înregistra cooperativa, au urmat proceduri legale stricte, inclusiv documentele de înființare, plățile de cotizații, deschiderea contului bancar, contabilitatea și înregistrarea oficială prin intermediul unui notar. A fost important să studieze Legea cooperativelor și să afle detaliile procedurii de înființare a unei cooperative.

4. Asigurarea drepturilor funciare

Cooperativa a negociat opțiunile de închiriere și cumpărare a terenului, achiziționând în cele din urmă proprietatea ca soluție pe termen lung cea mai rentabilă. Au fost redactate contracte legale, terenul a fost înregistrat și s-au plătit impozitele statului. Un avocat cu experiență a fost implicat în acest proces.

5. Strângerea de fonduri

Membrii cooperativei au contribuit cu fonduri pentru achiziționarea terenului, asigurând respectarea legislației croate prin acorduri de investiții formalizate între cooperativă și membrii săi.

6. Navigarea prin reglementările din domeniul construcțiilor

Spre deosebire de instalațiile solare montate pe acoperișuri, instalațiile solare montate la sol necesită autorizații complexe. Proprietarii inițiali ai proiectului obținuseră documente expirate, care necesitau actualizări pentru a se alinia la progresele tehnologice și modificările legislative. Conceptul de proiectare a trebuit să fie actualizat, deoarece între timp tehnologia a fost îmbunătățită. În același mod, valabilitatea Studiului privind soluția optimă de conectare tehnică a expirat (valabilitatea este de 270 de zile).

Cooperativa avea nevoie de:

- Un nou proiect conceptual care să servească drept bază pentru studiile de mediu și de autorizare.
- O evaluare a impactului asupra mediului, care în cele din urmă a fost considerată inutilă de către minister.
- Un studiu privind posibilitățile de conectare, care între timp a devenit obsolet din cauza modificării reglementărilor.
- Un studiu privind soluția tehnică optimă de conectare, necesar pentru accesul la rețea.

Până în iunie 2024, acest studiu final a fost finalizat, începând o numărătoare inversă de 270 de zile pentru obținerea unui acord de energie electrică – o condiție prealabilă pentru finalizarea proiectului principal. Acordul de conectare a necesitat o plată de 100.000 de euro, esențială pentru finalizarea proiectului.

7. Bariere legislative și de piață

Înainte de a obține investiții pentru construcție, cooperativa trebuie să decidă unde va vinde energia electrică. Deși în UE există diverse modele, Croația nu dispune de cadrele legislative și tehnice necesare pentru a le implementa. Trebuie elaborate contracte personalizate, ceea ce sporește și mai mult complexitatea.

Pentru a promova îmbunătățiri în materie de reglementare, Apsyrtides s-a alăturat Forumului croat al comunităților energetice, pledând pentru politici care să permită partajarea energiei între membrii comunității.

8. Provocări legate de infrastructură

Complexitate și provocări suplimentare: drumul de acces la centrală este proprietate a statului, fiind necesară aprobarea guvernului și finanțarea municipală pentru construcție. O modificare legislativă recentă a schimbat procesul, obligând cooperativa să își ajusteze planurile, evidențiind obstacolele juridice și birocratice existente.

Concluzii:

- Transformarea unei idei în realitate poate dura ani de zile.
- Modificările legislative și ambiguitățile juridice pot întârzia proiectele, necesitând flexibilitate și capacitate de rezolvare a problemelor.
- Constrângerile locale necesită adesea soluții personalizate.
- Căutați sprijin și angajați experți, nu doar avocați, pentru a naviga în labirintul juridic. Aceștia vă pot ajuta să interpretați procedurile administrative, să pregătiți documentele necesare și să elaborați cadrul de reglementare.
- Implicați inițiativa în proiecte naționale și ale UE și solicitați fonduri publice/subvenții pentru a finanța studiile necesare și alte documente.

- Implicarea în platforme precum Forumul croat al comunităților energetice poate contribui la îmbunătățirea condițiilor de reglementare.
- Colaborarea cu instituțiile publice și experții juridici este esențială pentru a depăși barierele sistemice. Comunitățile energetice din țările UE ar trebui să acorde o atenție deosebită următoarelor aspecte legislative cheie:

1. Transpunerea națională a directivelor UE

Pachetul „Energie curată pentru toți europenii” (2019) a introdus conceptele de comunități energetice cetățenești (CEC) și comunități de energie regenerabilă (REC) în Directiva privind piața energiei electrice (2019/944) și în Directiva privind energia regenerabilă (2018/2001, RED II). Fiecare țară din UE are propriul calendar și propria abordare pentru punerea în aplicare a acestor directive, ceea ce duce la diferențe în cadrele juridice. Comunitățile ar trebui să monitorizeze actualizările legislației naționale pentru a asigura conformitatea și a profita de stimulentele disponibile.

2. Reguli de licențiere și acces la rețea

Multe țări impun comunităților energetice să se înregistreze ca persoane juridice, cum ar fi cooperative sau asociații. Reglementările privind accesul la rețea, inclusiv contorizarea netă, autoconsumul colectiv și responsabilitățile de echilibrare, variază de la o țară la alta. Obstacolele birocratice și procesele de aprobare îndelungate pot întârzia proiectele, fiind esențial să se colaboreze din timp cu autoritățile de reglementare.

3. Scheme de sprijin și bariere financiare

Unele țări exclud comunitățile energetice din procesele de licitație competitivă pentru subvenții pentru energia regenerabilă, favorizând corporațiile mai mari (de exemplu, sistemul de licitații din Germania). Stimulentele disponibile, cum ar fi tarifele de alimentare, subvențiile și scutirile fiscale, diferă de la un stat membru al UE la altul. Înțelegerea garanțiilor de împrumut și a oportunităților de finanțare ale UE (de exemplu, Fondul pentru o tranziție justă, Orizont Europa) poate ajuta la asigurarea finanțării.

4. Partajarea energiei și participarea pe piață

Normele privind partajarea energiei sunt încă în evoluție în multe state membre ale UE. În unele țări, cadrele de reglementare permit experimente limitate de partajare a energiei înainte de legalizarea completă. Ar trebui evaluate barierele de piață, cum ar fi limitele privind partajarea energiei locale în afara clădirilor de apartamente sau a cartierelor.

5. Stabilitatea reglementării și reformele viitoare

Multe comunități energetice se confruntă cu incertitudine din cauza schimbării politicilor și a aplicării inconsistente a directivelor UE. Planificarea pe termen lung ar trebui să includă strategii de adaptare la potențialele modificări ale legislației naționale în domeniul energiei. Participarea la discuții și activități de promovare a politicilor poate contribui la crearea unui mediu de reglementare mai favorabil.

6. Drepturile consumatorilor și structurile de guvernanță

Transparența în guvernanță și în procesul decizional este esențială, deoarece unele țări impun modele specifice de guvernanță democratică pentru comunitățile energetice. Legislația privind protecția consumatorilor are un impact asupra stabilirii prețurilor, facturării și soluționării litigiilor în cadrul proiectelor energetice comunitare.

Sfaturi pentru formatori

- Formatorii ar trebui să pună accentul pe adaptabilitate, întrucât cadrele juridice diferă foarte mult de la o țară la alta și evoluează în timp.
- Pregătiți participanții să analizeze cadrele juridice și să adapteze strategiile la contextul local.
- Exemple din lumea reală, precum cooperativa energetică „Apsyrtes”, ilustrează complexitatea și perseverența necesare pentru a face față provocărilor juridice.

- Subliniați importanța perseverenței, negocierii și colaborării părților interesate în dezvoltarea proiectelor.
- Încurajați participanții să se implice în promovarea îmbunătățirii cadrului de reglementare și să abordeze proiectele cu flexibilitate și abilități de rezolvare a problemelor.